

Tillämpning av energikrav på äldreboende

Särskilda boendeformer för äldre innefattar både bostäder och lokaler för vård och omsorg. I detta dokument redogörs för hur Boverkets krav på energiprestanda tillämpas på olika utrymmen i äldreboende. Dokumentet avser särskilda boendeformer för äldre enligt 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453).

"Särskilda boendeformer för äldre enligt 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen", "äldreboende" samt "vård- och omsorgsboende" är beteckningar för en boendeform avsedd för äldre människor med omfattande behov av vård och omsorg som:

- kommunen är skyldig att tillhandahålla för äldre människor som behöver detta särskilda stöd.
- kan innefatta bostäder eller heldygnsvistelse.
- skall tillhandahålla insatser för god vård och omsorg.
- är arbetsplats för personal dygnet runt.
- berörs av socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen samt arbetsmiljölagen. Lagarna är jämbördiga varandra. Ur regelverken kan vidare utläsas att:
 - de boende skall erbjudas god hälso- och sjukvård i ändamålsenliga lokaler.
 - enskilda bostäder inte betraktas som arbetslokal på grund av att det inte är en stadigvarande arbetsplats.
- berörs av Boverkets byggregler med separata energikrav för flerbostadshus respektive lokaler. Detta hanteras så att:
 1. **Krav för lokaler tillämpas på gemensamma utrymmen, personalutrymmen och boenderum för heldygnsvistelse (korttidsplats).**
 2. **Krav för flerbostads tillämpas på enskilda bostadslägenheter med tillhörande lägenhetsförråd.**

Definition

Äldreboende eller särskilt boende för äldre, avser enligt Socialstyrelsen "boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd". Benämningen vård- och omsorgsboende förekommer också för detta begrepp. (*Socialstyrelsens termbank*, 2016). Enligt 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlag skall kommunen "inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd."

I särskilda boendeformer för äldre, får enligt Boverkets byggregler (3:228), "de enskilda bostädernas rum för matlagning och för daglig samvaro samt utrymme för måltider" respektive "inredning och utrustning för matlagning delvis sammanföras till gemensamma utrymmen." Här avses bostäder enligt 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen. (*BFS2016:6*).

Verksamhetskrav

Kompletterande föreskrifter till socialtjänstlagen ges i Socialtjänstförordning (2001:937). Enligt socialtjänstförordningen 2 kap. 3 §: skall i "sådan särskild boendeform som avses i

5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen ... utifrån den enskildes aktuella behov, finnas tillgång till personal dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp ... till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.”

Enligt 12 kap, 1 § hälso- och sjukvårdslag (2017:30) skall kommunen ”erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i en sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 5 § andra stycket ... socialtjänstlagen (2001:453).”

Ur hälso- och sjukvårdslagen 5 kap:

1§ Hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard,
2. tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet ...

2§ Där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges.

(Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) 5 kap.)

Arbetsmiljökrav

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna, AFS 2009:2 ”omfattar alla typer av arbetsplatser, stadigvarande som tillfälliga” (Kommentarer till enskilda paragrafer, 1§). Krav finns på luftkvalitet i arbetslokaler med förtydliganden om lämpliga luftflöden med hänsyn till fukt- och personbelastning. Enligt definitioner 2 §, är ”Arbetslokal” ett ”utrymme inomhus som omfattar en eller flera arbetsplatser för stadigvarande arbete”, men i kommentarer till 2 §: ”bostad räknas normalt inte som en arbetslokal, utan utgör oftast en tillfällig arbetsplats för exempelvis vårdpersonal.”

Energikrav i Boverkets byggregler

Krav på nya byggnader vad gäller energiprestanda styrs av kapitel 9 Energihushållning i *Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd*, BBR. Krav på byggnaders energiprestanda är olika för lokaler och flerbostadshus. ”För byggnader som innehåller både bostäder och lokaler viktas kraven på genomsnittlig värmegenomgångskoefficient ($U_{m,}$) primärenergital (EP_{pet}) och installerad eleffekt för uppvärmning i proportion till golvarean (A_{temp})” (BFS 2017:5)

Indelningen av äldreboende i lokal och flerbostadshus

Särskilda boendeformer för äldre enligt ovanstående definition innefattar både bostäder och vårdlokaler med vårdhygieniska krav såväl som arbetsmiljökrav. Enskilda bostadslägenheter antas inte vara arbetslokal i bemärkelsen stadigvarande arbetsplats, därmed räknas enskilda bostadslägenheter och tillhörande lägenhetsförråd som flerbostadshus. Gemensamma utrymmen är genomgående arbetslokaler för insatser av vård och omsorg, där avdelningskök och matsal/dagrum kompenserar för inskränkningar i bostadslägenheternas motsvarande utrymme. Gemensamma utrymmen, övriga personalutrymmen samt utrymmen för heldygnsvistelse i så kallad korttidsplats räknas som lokaler. Större teknikrum som fläkttrum delas upp i proportion efter vardera andelen övrig A_{temp} flerbostadshus respektive lokal.